

JAROSŁAW SUPERSON SAC

UROCZYSTOŚĆ NAJDROŻSZEJ KRWI CHRYSYTA SZKIC HISTORYCZNO-LITURGICZNY

Zanim przedstawimy koleje losu uroczystości Najdroższej Krwi Jezusa Chrystusa¹ w historii i liturgii Kościoła, warto czytelnikowi podać miejsca, gdzie można znaleźć specjalistyczną literaturę dotyczącą tego tematu, prawie nieobecnego w polskich badaniach naukowych ostatnich lat. Fundament, na którym uformowano i zbudowano kult Krwi Pańskiej, stanowią źródła biblijne i patrystyczne², a także średniowieczne³

Należy także podkreślić fakt, że w minionych epokach, zanim ogłoszono Festa Sanctissimi Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi⁴, w kościelnym ka-

---

Dr JAROSŁAW SUPERSON SAC – asystent na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie; adres do korespondencji: ul. Bulwarowa 15a, 31-751 Kraków-Pienicyce; e-mail: j.superson@poczta.onet.pl

¹ W przedsoborowej literaturze polskiej tytuł uroczystości brzmiał bądź to „Przenajdroższej Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa” (por. P. Parsch. *Rok liturgiczny*. T. 3. Poznań 1956 s. 312), bądź „Najświętszej Krwi Zbawiciela” (por. G. Szymyd. *Liturgika katolicka*. Lwów 1930 s. 215).

² Różne artykuły w publikacji: F. Vattioni (red.). *Sangue e antropologia nella liturgia. Atti della 4 settimana. Roma, 21-26 novembre 1983*. T. 1-3. (Collana Sangue e Antropologia 4. Centro Studi Sanguis Christi). Roma 1984; R. Pacillo. *Il sangue di Cristo nei Padri apostolici. Testo e commento*. (Quaderni Sanguis Christi 4). Roma 1981; t e n ż e. *Il sangue di Cristo negli apologisti greci. San Giustino. Testo e commento*. (Quaderni Sanguis Christi 5). Roma 1982; t e n ż e. *Il sangue di Cristo negli scritti s. Ireneo. Testo e commento*. (Quaderni Sanguis Christi 12). Roma 1985.

³ Por. Vattioni (red.). *Sangue e antropologia nella liturgia* t. 3.

⁴ Pio IX. *Redempti sumus*. W: *Decreta authentica congregationis Sacrorum Rituum ex actis eiusdem collecta. Editio tertia. Appendix II. Continens continuationem decretum ab anno 1837, num. 4811, usque ad diem 29 novembris 1856, num. 5230*. T. 4. Romae 1858 s. 150-151.

lendarzu istniały już święta, których tematyką była Krew Chrystusa. Z badań wynika, że było tych świąt około 41⁵

1. MIEJSCA KULTU

Wiedząc, że święto zostało ogłoszone dekretem Piusa IX w 1849 r., pragniemy wskazać miejsca, gdzie już przed oficjalną jego proklamacją było celebrowane w sposób prywatny, czy to przy użyciu eucharystii mszalnej, czy też brewiarzowej:

– w ostatni piątek marca jako „Festa Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.” w Anagni (1823 r.);

– w piątek po pierwszej niedzieli Wielkiego Postu jako „Festa Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.” w Portugalii (1814 r.);

– w piątek po trzeciej niedzieli Wielkiego Postu jako „Festa Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.” w Aleksandrii we Włoszech (1814 r.), w Neapolu i Augsburgu (1849 r.);

– we wtorek po niedzieli Najświętszej Trójcy i w miesiącu czerwcu jako „Festa SS. Sanguinis D.N.J.C.” w Genui i Konstancji (1800 r.);

– w pierwszą niedzielę lipca jako „Festa Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.” w zgromadzeniu zakonnym Congregation of the Most Precious Blood, założonym w 1822 r.;

– w drugą niedzielę lipca jako „Festa SS. Crucifixi de Sanguinis D.N.J.C.” w Velletri we Włoszech (1801 r.);

– w trzecią niedzielę lipca jako „Festa Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.” w Ankonie we Włoszech (1833 r.)⁶

Z powyższego zestawienia wynika, że w XIX wieku było poważne zainteresowanie kultem Krwi Chrystusa i zapotrzebowanie na Jej celebrację liturgiczną.

⁵ Por. W. A. Volk. *La festa liturgica del Preziosissimo Sangue*. W: *Sangue e antropologia nella liturgia* t. 3 s. 1505.

⁶ Por. t e n ż e. *The precious blood in the Liturgy*. „Il Sangue della Redenzione” 58:1972 nr 2 s. 143-145. Czytelnik, który pragnie zapoznać się z problematyką kultu krwi Chrystusa w dziedzictwie Kościoła, powinien skonsultować: t e n ż e. *The precious blood in the Liturgy*. „Il Sangue della Redenzione” 59:1973 nr 3 s. 291-316; 60:1974 nr 1 s. 59-90; nr 2 s. 139-173; nr 3 s. 229-268; nr 4 s. 295-321; 61 1975 nr 1 s. 59-68; nr 4 s. 199-223.

2. EPOKA, W KTÓREJ OGŁOSZONO UROCZYSTOŚĆ NAJDROŻSZEJ KRWI

Historycy nie mają wątpliwości, że proklamacja badanej przez nas uroczystości jest połączona z aktywnością duszpasterską dwóch księży: św. Kaspra del Bufalo i Jana Merliniego, którzy należeli do *Congregatio Missionarium Pretiosissimi Sanguinis*⁷

Spółeczeństwo XVIII wieku było brutalnie wstrząśnięte ogniem rewolucji francuskiej, która określiła nowy porządek w relacjach społecznych. Kościół w tamtych czasach został dotkliwie uderzony różnymi trendami filozoficznymi, a zwłaszcza laicyzmem ateistycznym. Oblicze Kościoła, jego hierarchia i magisterium, które dotąd wyrażały się także w prawach ziemskich, w środowiskach rewolucyjnych utraciły walor zbawczy. W tych czasach Napoleon I uwięził i deportował dwóch papieży: Piusa VI i Piusa VII.

3. NIEKTÓRE DATY HISTORYCZNE ODNOSZĄCE SIĘ DO PRZEDSTAWIANEGO ŚWIĘTA

W tle ogłoszenia uroczystości w Kościele rzymskokatolickim znajduje się wyjątkowa działalność pastoralna Kaspra del Bufalo (1786-1837).

Pius VII zaangażował Kaspra del Bufalo do ewangelizacji Państwa Kościelnego⁸ Poprzez misje i ćwiczenia duchowe, które miały za zadanie pobudzać poddanych papieża do wiary i pobożności, del Bufalo rozpowszechniał również kult Najdroższej Krwi Chrystusa⁹ W jego biografiach czytamy, że całe swe życie dedykował żywemu słowu, głoszeniu kazań, podczas których w sposób specjalny zaznaczał wartość Krwi Chrystusa.

Del Bufalo propagował podczas swoich kazań pobożność do Najdroższej Krwi Chrystusa, czyniąc to w sposób popularny, ludowy, zdatny do przyjęcia przez wszystkich. Krew Chrystusa w jego kazaniach była jakby elementem drogi pobożności, która miałaby prowadzić do doskonałości, świętości.

---

⁷ Por. P. Mercurio. *Missionari del Preziosissimo Sangue*. W: *Dizionario degli Istituti di perfezione*. Red. G. Pelliccia. G. Rocca. T. 5. Roma 1978 s. 1457-1460.

⁸ Por. V. Sardi. *Vita del B. Gaspare del Bufalo canonico della basilica marciiana fondatore della Congregazione dei Missionari del Preziosissimo Sangue di N.S.G.C. descritta secondo i processi*. Roma 1904 s. 149.

⁹ Por. L. Contegiacomo. *Il culto al Preziosissimo Sangue di nostro Signore Gesù Cristo*. (Sangue e vita 7). Roma 1991 s. 160.

Jako środki, mające zachować żywą relację między wiernym a godną czi Krwią Chrystusa, proponował częste uczestniczenie we Mszy świętej, podczas której chrześcijanin partycypuje w ofierze Chrystusa na Kalwarii, a także odmawianie koronki do Najdroższej Krwi Chrystusa¹⁰ Na fundamencie tych praktyk z upływem czasu rozwinął się kult miesiąca Najdroższej Krwi, godzina siedmiu darów Najdroższej Krwi ofiarowanych Ojcu przedwiecznemu i miesięczna godzina adoracji, prywatna lub publiczna. Ówczesny Kościół wszystkie te pobożne ćwiczenia gratyfikował odpustami.

Aby rozpropagować w Kościele tę duchowość, zostały powołane: bractwo Unia Najdroższej Krwi (1808 r.), które po zaaprobowaniu przez papieża Piusa VII w 1815 r. przyjęło nazwę Arciconfraternità e Prima Primaria, zgromadzenie Misjonarzy Krwi Chrystusa (1815 r.), zaaprobowane przez papieża Grzegorza XVI w 1841 r. i Zgromadzenie Sióstr Adoraterek Najdroższej Krwi Chrystusa¹¹, założone przez św. Marie de Mattias w 1834 r. w Acuto we Włoszech i zaaprobowane oficjalnie przez papieża Piusa IX w 1878 r.

Kasper del Bufalo już w 1822 r. poprosił Kongregację Rytów o możliwość corocznego celebrowania w jego zgromadzeniu, załedwie co utworzonym, święta Najdroższej Krwi w pierwszą niedzielę lipca¹² Według jednej z najstarszych biografii del Bufalo pragnął, aby cały Kościół katolicki wprowadził to święto do roku liturgicznego¹³

Prośba św. Kaspra została przyjęta i ogłoszona 26 maja 1822 r. We wspólnotach, które oddawały szczególną cześć Krwi Chrystusa, święto było celebrowane w pierwszą niedzielę lipca rytem podwójnym drugiej klasy bez oktawy¹⁴ Cztery lata później, 27 maja 1826 r. papież wydał dekret, w myśl którego zgromadzenie Kaspra del Bufalo mogło celebrować święto Najdroż-

¹⁰ Koronka do Najdroższej Krwi została ułożona przez księdza, a potem biskupa z Terracina Franciszka Albertini, który jeszcze przed Kasprem del Bufalo założył przy kościele św. Mikołaja Arcybractwo Boskiej Krwi. Por. E. Gentilucci. *Compendio della vita del venerabile Servo di Dio Gaspare del Bufalo canonico della Basilica di s. Marco di Roma ed istitutore della Congregazione de Missionari del Preziosissimo Sangue di N. S. Gesù Cristo*. Roma 1852 s. 100.

¹¹ Por. M. Iommerti. *Adoratrici del Sangue di Cristo*. W: *Dizionario degli Istituti di perfezione*. Red. G. Pelliccia. G. Rocca. T. 1. Roma 1974 s. 115-118.

¹² Por. Volk. *La festa liturgica del Preziosissimo Sangue* s. 1507.

¹³ Por. Gentilucci. *Compendio della vita* s. 102.

¹⁴ Por. Contegiacomo. *Il culto al Preziosissimo Sangue* s. 162; Volk. *La festa liturgica del Preziosissimo Sangue* s. 1506.

szej Krwi Chrystusa w miejscach, gdzie się osiedlało, otwierając w ten sposób drogę ku wprowadzeniu święta do kalendarza uniwersalnego Kościoła¹⁵

Okoliczności wprowadzenia święta do kalendarza liturgicznego Kościoła są szczególne i interesujące. Papież Pius IX z powodu rewolucji, która rozgorzała w Państwie Kościelnym, 24 listopada 1848 r. uciekł z Rzymu i schronił się w Gaecie. W następnym roku Jan Merlini, trzeci wyższy przełożony Misjonarzy Krwi Chrystusa, odwiedził papieża w Gaecie i podczas audiencji zasugerował zaniepokojonemu ogniem rewolucji w Państwie Kościelnym Piusowi IX, aby uczynił wotum w postaci rozpropagowania święta Najdroższej Krwi Chrystusa w całym Kościele, jeśli w Rzymie zostanie ugaszony rewolucyjny płomień i jeśli w nim ponownie nastanie pokój. Papież, po przemyśleniu propozycji i modlitwie, zdecydował się na ogłoszenie święta w kalendarzu uniwersalnym Kościoła. Jest dość ciekawym zbiegiem okoliczności, że w dniu, kiedy papież podjął tę decyzję, wojska francuskie wkroczyły do Rzymu, a dzień później, w niedzielę 1 lipca 1849 r., rewolucjoniści skapitulowali i złożyli broń¹⁶ Papież odnotował związek między tymi dwoma faktami i 10 sierpnia 1849 r. swoim dekretem¹⁷ proklamował święto, włączając je do kalendarza liturgicznego jako *duplex II classis*¹⁸ Jako eucharystię mszalną Kościół przyjął formularz już zatwierdzony w 1747 r. dla kościoła w Sarzana we Włoszech¹⁹

W 1868 r. Kongregacji Świętych Rytów został zaprezentowany nowy formularz mszalny i oficjum brewiarzowe do zastosowania w pierwszą niedzielę lipca w bazylice św. Mikołaja w Więzieniu Tulliano (Więzenie Marmertyńskie w Rzymie) podczas święta Najdroższej Krwi Jezusa Chrystusa²⁰ Współczesne badania historyczne w archiwum Kongregacji nie przyniosły pozytywnych rezultatów, nie znaleziono żadnego śladu tej prośby, stąd należy wnioskować, że nie została ona zaakceptowana, ale odrzucona.

¹⁵ Por. Contegiacomo. *Il culto al Preziosissimo Sangue* s. 162.

¹⁶ W dwóch dziełach już przytaczanych, L. Contegiacomo i W. A. Volka, fakt audiencji u papieża Piusa IX jest opisywany w różny sposób. W. A. Volk twierdzi, że Merlini miałby otrzymać papieskie wotum bezpośrednio od biskupa Rzymu podczas jego obecności w Gaecie, natomiast L. Contegiacomo pisze o jakimś liście Piusa IX do Merliniego, datowanym na 30 czerwca, w którym papież odnosił się do uczynionego wotum.

¹⁷ Por. P i o IX. *Redempti sumus*.

¹⁸ Por. V o l k. *The precious blood in the Liturgy* (60:1972 nr 2) s. 146-147.

¹⁹ Por. tamże s. 148. Formularz ten został opracowany w: V o l k. *The precious blood in the Liturgy* (60:1972 nr 3) s. 231-241.

²⁰ Por. tamże s. 242.

Z punktu widzenia rozwoju myśli celebrowanej „idei” warto podkreślić, że najstarsze oficja brewiarzowe i formularza mszalnego przedstawiały krew jako cenę zapłaconą przez Chrystusa za nasze grzechy, natomiast późniejsze teksty eucharystyczne opisują chwałę i triumf Chrystusa, która się dokonała w momencie wylania Jego Krwi²¹

Rok po odrzuceniu prośby dla kościoła św. Mikołaja, w 1869, zostało zaprobowane dla diecezji Ferrary oficjum mszalne i brewiarzowe, które było przeznaczone dla świętowania „Prodigiosi Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi” („Cudownej Krwi Pana Naszego Jezusa Chrystusa” – tł. J. S.) w piątą niedzielę po Wielkanocy²² Liturgiczne teksty tego święta przypominały wydarzenie pojawienia się krwi Chrystusa w tym mieście w 1171 r. Eucharystia święta podkreślała jego charakter eucharystyczny.

4. UROCZYSTOŚĆ NA POCZĄTKU XX WIEKU W WYPOWIEDZIACH PAPIEŻY

Aby nasze badanie było bardziej szczegółowe, odnotujmy ponadto, że papież Pius X w 1910 r. do znanej włoskim wiernym modlitwy „Dio sia benedetto”, która jest także dziś używana we Włoszech na zakończenie adoracji eucharystycznej, pozwolił dołączyć Misjonarzom Krwi Chrystusa nowe wezwanie: „Benedetto il suo Preziosissimo Sangue”²³ („Błogosławiona Jego Najdroższa Krew” – tł. J. S.). Również za czasów Piusa X celebracja święta została przeniesiona w kalendarzu liturgicznym z pierwszej niedzieli lipca na dzień stały, tj. 1 lipca²⁴ Natomiast dwadzieścia lat później papież Pius XI podniósł stopień święta do pierwszej klasy²⁵

Pius XII w 1949 r., obchodząc jubileusz stulecia istnienia święta, wysłał list H. Kramerowi, moderatorowi zgromadzenia Misjonarzy Krwi Chrystusa, w którym podkreślił istniejący związek między przelana Krwią Jezusa Chry-

²¹ Por. tamże.

²² Por. tamże s. 312.

²³ Por. P i o X. *Benedetto il suo Preziosissimo Sangue*. W: *Documenti Pontifici sul culto del Preziosissimo Sangue di N.S.G.C.*. (Quaderni Sanguis Christi 4). Roma 1982 s. 8.

²⁴ Por. Sacra Congregatio Rituum. *Additiones et variationes in martyrologio romano*. AAS 6:1914 s. 12.

²⁵ Sacra Congregatio Rituum. *Die 1 julii in festo Pretiosissimi Sanguinis D.N.J.C.* AAS 26:1934 s. 559-560. Należy także skonsultować: Sacra Congregatio Rituum. *Variationes faciendae in rubricis Breviarii ac Messalis romani*. AAS 27:1935 s. 81-82.

stusa a ofiarą eucharystyczną, podczas której Chrystus codziennie się ofiaruje jako hostia pojednania²⁶ Za pontyfikatu Piusa XII Kongregacja Rytów pozwoliła Misjonarzom Krwi Chrystusa na celebrowanie w ich kościołach Mszy wotywniej o Najdroższej Krwi w każdy ostatni piątek miesiąca²⁷

Kompletując ślady wydarzeń z czasów przedsoborowych, zauważamy, że papież Jan XXIII w 1960 r. w Bazylice św. Piotra w Rzymie w swojej wypowiedzi na zakończenie I Synodu Diecezji Rzymskiej przypomniał Kaspra del Bufalo jako apostoła pobożności do Krwi Chrystusa i porównał Krew Chrystusa wypływającą z Jego otwartego boku do „sorgente inesausta ed inesauribile e a vita e a redenzione universale” („źródła niewyczerpanego i obfitego, życia i zbawienia uniwersalnego” – tł. J. S.)²⁸ Jeszcze w tym samym roku papież proklamował list apostolski *Inde a primis*, w którym potwierdził wszystko to, co na badany przez nas temat powiedzieli jego poprzednicy na Stolicy Piotrowej, a także podkreślił, że wierni zbliżyli się bardziej do miasta Boga żywego poprzez Chrystusa, ich Pośrednika, którego przelana Krew mówi głośniej niż wylana krew Abła²⁹ Jakby tego nie było dość, jeszcze tego samego roku, 3 grudnia, Sacra Congregatio Concilii z mandatu papieża Jana XXIII nakazała celebrowanie Mszy za wiernych w święto Najdroższej Krwi Chrystusa³⁰, a sam Jan XXIII propagował celebrację Mszy świętej wotywniej o Najdroższej Krwi w ostatni piątek miesiąca³¹

---

²⁶ Por. Pio XII. List *Cum proxime exeat*. AAS 41:1949 s. 358.

²⁷ Por. Sacra Congregatio Rituum. *Messa votiva del Preziosissimo Sangue ai Missionari*. W: *Documenti pontifici* s. 44-45.

²⁸ Giovanni XXIII. *Tre grandi devozioni: il Nome, il Cuore, il Sangue di Gesù Cristo Redentore*. AAS 52:1960 s. 305-306.

²⁹ Por. tenże. List apostolski *Inde a primis*. AAS 52:1960 s. 545-550.

³⁰ Por. Sacra Congregatio Concilii. *Decretum: Novus index statuitur dierum festorum, quibus inest obligatio litandi sacrum pro populo*. AAS 52:1960 s. 985-986.

³¹ Por. *Messa votiva del Preziosissimo sangue alla pia Unione*. W: *Documenti pontifici* s. 84-85.

5. ŚWIĘTO PO REFORMIE SOBOROWEJ

Sobór Watykański II poprzez opublikowanie Motu proprio *Mysterii paschalis* i nowego *Calendarium Romanum*³² po stu dwudziestu latach istnienia odstąpił od celebracji święta Najdroższej Krwi.

Jesienią 1966 r. ks. J. Quarttino, postulador CPPS, trzy lata przed proklamacją *Mysterii paschalis* uczestniczył w pracach Consilium ad exsequendam Constitutionem de S. Liturgia, podczas których przedstawił racje za obecnością święta w kalendarzu ogólnym Kościoła, a także napisał list w jego obronie³³ Nowo opublikowany ogólny kalendarz Kościoła, prezentowany płomiennie podczas konferencji prasowej przez P. Jounela w maju 1969 r., nie został entuzjastycznie przyjęty przez jego czytelników³⁴ Ale zanim to nastąpiło, 29 stycznia 1969 r. A. Bugnini, sekretarz Consilium, poprosił na rozmowę J. Quarttino, aby zakomunikować mu, że nowy kalendarz nie zawiera w swoim schemacie uroczystości Najdroższej Krwi, jak również, że sama idea jej celebracji została włączona w uroczystość Corpus Domini i tworzą teraz obie razem „nową” uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa³⁵

Pod koniec lat sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia można było usłyszeć twierdzenie, że święto powinno powrócić do kalendarza w formie bardziej adekwatnej. Z kolei zdaniem niektórych powinno ono pozostać uroczystością, a według innych powinno zostać połączone z Corpus Domini lub z Najświętszym Sercem Jezusa podczas jakiejś niedzieli po uroczystości Bożego Ciała³⁶

Warto przypomnieć, że w tamtych czasach profesor Roberto Masi, teolog Uniwersytetu na Lateranie, opowiadał się na stronach periodyku „L'Osserva-

³² Por. P a o l o VI. *Mysterii paschalis*. AAS 61 1969 s. 222-226; *Normae universales de anno liturgico et de calendario*. W: *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP VI promulgatum*. Editio typica altera. Libreria Editrice Vaticana 1975 s. 13-124.

³³ Por. V N o è. *La celebrazione del sangue di Cristo nella riforma liturgica postconciliare*. W: F. V a t t i o n i (red.). *Sangue e antropologia. Riti e culto. Atti della 5 settimana. Roma 26 novembre – 1 dicembre 1984*. T. 3. (Collana Sangue e Antropologia 5. Centro Studi Sanguis Christi). Roma 1987 s. 1559.

³⁴ Por. A. B u g n i n i. *La riforma liturgica 1948-1975. Nuova edizione riveduta e arricchita di note e di supplementi per una lettura analitica*. W: BELS. T. 30. Red. A. Pistoia, A. M. Triacca. Roma 1997 s. 314; *De quibusdam animadversionibus ad calendarium romanum instauratum*. „Notitiae” 5: 1969 s. 294-303.

³⁵ Por. tamże.

³⁶ Por. N o è. *La celebrazione del sangue* s. 1560-1561.

tore Romano” za połączeniem święta Najdroższej Krwi z uroczystością Corpus Domini, gdyż oba elementy: Ciało i Krew, w momencie Komunii świętej, podawanej wiernemu pod dwiema postaciami, będą przedstawiać ich jedność³⁷

Natomiast moderator generalny zgromadzenia Misjonarzy Krwi Chrystusa ks. Herbert Linenbeger 5 listopada 1969 r. wysłał list do papieża Pawła VI, w którym przedstawił swój żal z powodu wykreślenia z ogólnego kalendarza liturgicznego uroczystości, tak bardzo upragnionej i z pietyzmem celebrowanej poprzez jego współbraci, a zarazem przypomniał papieżowi o jakimś ich spotkaniu, podczas którego papież miałby się opowiedzieć za pozostawieniem święta w kalendarzu³⁸

Kilka miesięcy potem, 4 lutego 1970 r., Paweł VI podczas audiencji generalnej potwierdził Zgromadzeniu Sióstr od Krwi Zbawiciela decyzję zawartą już w *Calendarium Romanum*, aby celebrować studiowaną przez nas uroczystość w łączności z Corpus Domini³⁹

Kończąc ten krótki szkic historyczno-liturgiczny, pragniemy jeszcze przedstawić opinie niektórych osób badających studiowaną uroczystość i zainteresowanych nią.

Kard. Gabriele M. Garrone już w 1970 r. opowiadał się za podwójną korzyścią, jaką posiada teraz cały Kościół z połączenia celebracji Najdroższej Krwi z Corpus Domini. Kardynał twierdził, że właśnie teraz w pełnym świetle wiernym został udostępniony aspekt esencjonalny tajemnicy zbawienia, a zarazem eucharystyczny⁴⁰

Mario Luigi Ciappi, teolog Domu Papieskiego, w połączeniu w jedną uroczystość Corpus Domini z Najdroższą Krwią obserwuje znaczący przejaw *sensus fidei*, gdyż Ciało i Krew, część integralna Chrystusowej uczyty ofiarnej, są także razem obecnością realną jednego Chrystusa⁴¹ Taka właśnie jedna celebrowana, według teologa, wnosi duże korzyści duszpasterskie, gdyż przywołuje wiernym dogmaty ich wiary najwyższej rangi.

---

³⁷ Por. R. M a s i. „Fate questo in memoria di me” *Eucaristia, sacramento del Corpo e del Sangue di Cristo*. „L'Osservatore Romano” 1969 nr 128 (5 giugno) s. 5; L. C i a p p i. *Santissimo Corpo e Sangue di Cristo*. „Notitiae” 6:1970 s. 275-278.

³⁸ Por. N o è. *La celebrazione del sangue* s. 1563-1564.

³⁹ Por. tamże s. 1564.

⁴⁰ Por. G. M. G a r r o n e. *La festa del SS.mo Sacramento del Preziosissimo Sangue*. „Il Sangue della Redenzione” 56:1970 nr 2 s. 84.

⁴¹ Por. N o è. *La celebrazione del sangue* s. 1566-1567; C i a p p i. *Santissimo Corpo e Sangue di Cristo* s. 275.

Natomiast W. A. Volk, z którego dorobku naukowego korzystaliśmy, w rozmowie z J. Quattrino twierdził, że uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa w swojej nowej posoborowej perspektywie lepiej wyraża rzeczywistość Eucharystii-ofiary i praktykę Komunii świętej pod dwiema postaciami⁴²

Przypomnijmy także głos papieża Pawła VI, który podczas audiencji 4 lutego 1970 r. mówił, że teraz lepiej przedstawia się kult Najdroższej Krwi, gdyż obecnie nie jest ona włączona w żadną datę w kalendarzu liturgicznym, a zarazem jej nowe w nim miejsce, w połączeniu z Corpus Domini, nie zapominając o aspekcie zbawczo-ofiarniczym, lepiej określa jej charakter eucharystyczny⁴³

ZAKOŃCZENIE

Nowe księgi liturgiczne po reformie soborowej zawierają wiele tekstów biblijno-liturgiczno-duchowych, w których jest mowa o Krwi Chrystusa. V Noè jest zdania, że wszystkie one prowadzą Kościół, wiodą go do eucharystii, którą modlimy się podczas drugiej niedzieli wielkanocnej⁴⁴: „abyśmy wszyscy głębiej pojęli, jak wielki jest Chrzest, przez który zostaliśmy oczyszczeni, jak potężny jest Duch, przez którego zostaliśmy odrodzeni, i jak cenna jest Krew, przez którą zostaliśmy odkupieni”⁴⁵

Edycja nowego posoborowego mszału zawiera formularz Mszy świętej wotywniej o Najdroższej Krwi Jezusa Chrystusa⁴⁶, poprzez którą celebrujący kapłan ma możliwość pogłębienia tej tajemnicy i ubogacenia nią wiernych.

Kongregacja Kultu Bożego 16 lutego 1974 r. pozwoliła wspólnocie Misjonarzy Krwi Chrystusa i siostrom adoratorkom na włączenie w ich kalendarz partykularny uroczystości Najdroższej Krwi Chrystusa, którą mogą celebrować corocznie 1 lipca⁴⁷

⁴² Por. G. Quattrino. *Il dono del Papa*. „Il Sangue della Redenzione” 56: 1970 nr 2 s. 89-91.

⁴³ Por. Noè. *La celebrazione del sangue* s. 1568.

⁴⁴ Por. tamże.

⁴⁵ *Mszal rzymski dla diecezji polskich*. Poznań 1986¹ s. 192.

⁴⁶ Por. *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP VI promulgatum*. Editio typica. Typis Polyglottis Vaticanis 1970 s. 826-837; *Mszal rzymski dla diecezji polskich* s. 185"-186"

⁴⁷ Por. Volk. *La festa liturgica del Preziosissimo Sangue* s. 1508.

BIBLIOGRAFIA

- Adam A.: L'anno liturgico. Celebrazione del mistero di Cristo. Torino: Editrice elle di ci 1987.
- Bellwood R.: La devozione al Sangue Preziosissimo nella spiritualità di Antonio Rosmini. Roma: Pia Unione Preziosissimo Sangue 1992. Quaderni Sanguis Christi 15.
- Documenti pontifici sul culto del Preziosissimo Sangue di N.S.G.C. Roma: Pia Unione Preziosissimo Sangue 1982. Quaderni Sanguis Christi 4.
- Kunzler M.: Liturgia Kościoła. Poznań: Pallottinum 1999.
- Martelli G.: Vita Spirituale e sangue di Cristo. Roma: Pia Unione Preziosissimo Sangue 1983. Quaderni Sanguis Christi 8.
- Vattioni F. (red.): Sangue e antropologia biblica. Atti della settimana, Roma 10-15 marzo 1980. T. 1-2. Roma: Pia Unione Preziosissimo Sangue 1981. Collana Sangue e Antropologia 1. Centro Studi Sanguis Christi.
- Sangue e antropologia nella liturgia. Atti della settimana, Roma 29 novembre – 4 dicembre 1982. T. 1-3. Roma: Pia Unione Preziosissimo Sangue 1983. Collana Sangue e Antropologia 3. Centro Studi Sanguis Christi.

THE FEAST OF THE MOST PRECIOUS BLOOD OF CHRIST

A HISTORICAL-LITURGICAL STUDY

Summary

The article is an attempt at reconstructing the history of establishing the feast of the Most Precious Blood of Christ that happened on 10 August 1849. The feast was celebrated in the Catholic Church until the moment the new post-Council liturgical calendar was published in 1969. The reasons have been quoted for removing it from the calendar that was binding at that time, at the same time confirming the cult of Christ's Blood in the celebration of Corpus Christi. The list of events and statements by a variety of theologians quoted in the article help understand the effort of the Church, which celebrating Eucharist during the liturgical year includes into it and emphasizes particular "ideas" of the celebrations and feasts connected with the Lord.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: Krew Chrystusa i Jej kult w liturgii, uroczystość Przenajdroższej Krwi i jej historia, uroczystości i święta Pańskie w kalendarzu liturgicznym, reforma kalendarza liturgicznego.

Key words: Blood of Christ and its cult in liturgy, feast of the Most Precious Blood of Christ and its history, celebrations and feasts connected with the Lord in liturgical calendar, reform of liturgical calendar.